

Een les Engels: Freedom Writers (voorbeeldles voortgezet onderwijs)

Erwin Meerkerk

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Deze voorbeeldles komt uit het boek 'Venster op de hemel. Christelijk leraarschap in de lespraktijk'. In dit boek wordt geprobeerd om leraren ertoe aan te zetten om vanuit de schoolvakken verbindingen te leggen met het christelijk geloof. Deze les is een les Engels die geschikt is voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (vmbo). De les gaat over een aangrijpende film op een harde, Amerikaanse school, die als spiegel fungeert voor de klas die de film ziet inzake de onderlinge omgang van de leerlingen met elkaar.
Bronvermelding	Mackay, E. (2014 Apeldoorn) Venster op de hemel. Christelijk leraarschap in de lespraktijk.
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Handen
Plaatsingsdatum	2014
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Voorbeeldles, venster op de hemel, voortgezet onderwijs, Engels

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

3. Een les Engels: The freedom writers

Erwin Meerkerk

1. Inleiding

Engels op het vmbo lijkt bij uitstek het vak om niet in aanmerking te komen voor een les in dit boekje. Want hoe kun je een venster op de hemel openen als je je te houden hebt aan de structuur van het nogal banale lesboek? Het lezen van literatuur en poëzie is verdwenen uit het curriculum, dus de aanknopingspunten liggen niet voor het oprapen. Ik heb er daarom voor gekozen een extra-curriculaire lessenserie te maken die in principe overal toe te passen is. Het idee voor deze lessenserie kwam bij het lezen van het boek *The freedom writers diary*, dat geschreven is door een klas jongeren en hun docente Erin Gruwell, en het zien van de verfilming hiervan onder de naam *Freedom writers*. De doelgroep is klas 4 van het vmbo. In deze lessenserie staan alle vragen in het Nederlands, in de daadwerkelijke lessen werd zo veel mogelijk Engels gesproken. De leerlingen weten dat ze projectlessen krijgen rondom een boek en de verfilming daarvan.

2. De eerste les

Ik begin de les met de foto van een negroïde jongen. De foto is een close-up van zijn gezicht. Het gezicht van de jongen is gesloten. Ik vraag de leerlingen wie dit is. Het is even stil. Dan roept de onvermijdelijke grapjas: 'Zwarte Piet!' Gegrinnik. Omdat niemand verder reageert, ze kennen deze jongen tenslotte niet, vraag ik welke gevoelens of gedachten de foto

oproept. Nu komt er meer reactie, overwegend negatief: woorden als 'illegaal' en 'crimineel' voeren de overhand. Ik schrijf de woorden op het bord. Uiteindelijk staan er zes begrippen op het bord: 'Crimineel', 'illegaal', 'zwarte', 'basketballer', 'arrogant' en 'Afrika'. Ik vraag of dit alles is; de klas blijft verder stil. Dit was te verwachten, leerlingen zijn sterk racistisch bij ons op school. Het is tijd voor de eerste confrontatie met het thema en daarom vertel ik de klas dat ze minimaal één begrip vergeten zijn te noemen. Als er niemand reageert, schrijf ik met hoofdletters boven het rijtje woorden het woord 'MENS'. Terwijl ik dit opschrijf, laat ik een tweede foto zien waarop dezelfde jongen heel zorgzaam de hand vasthoudt van een oud vrouwtje. De klas is stil. Sommigen kijken weg, anderen grinniken besmuikt. Ze schamen zich een beetje. Ik vraag hoe het komt dat ze iemand die ze nog nooit hebben gezien toch zo negatief beoordelen. Er komen wat stereotype antwoorden.

We kijken de eerste minuut van de film, tot 1:17. Ik schrijf een paar dingen op het bord die langskwamen in het fragment: Los Angeles, 1992, Rodney King en *riots*. Ik vraag de leerlingen om deze begrippen op te schrijven en om als huiswerk uit te zoeken wat de termen met elkaar te maken hebben en wat er toen in 1992 is gebeurd, want dat is de achtergrond van het boek en de film die we gaan behandelen.

3. De tweede les

Leerlingen delen kort met elkaar wat ze gevonden hebben. Een aantal van hen vraag ik om dit klassikaal te vertellen. Ik vat hun woorden samen op het bord. De leerlingen hebben goed uitgezocht dat het hier gaat om de zogenaamde *Rodney King*

Riots in Los Angeles in 1992. Rodney King was in 1991 op een zeer gewelddadige manier gearresteerd. Deze arrestatie werd gefilmd. Toen in 1992 de betrokken agenten in een rechtszaak werden vrijgesproken, barstte de bom en waren er gedurende zes dagen hevige rellen in Los Angeles en omgeving.

We kijken een originele rapportage van de rellen, die één dag na de vrijspraak is gemaakt. In de rapportage komen ook de beelden voor die gemaakt waren van de arrestatie van Rodney King. Ik bespreek de video met de leerlingen, met name de opmerking aan het eind wanneer wordt gezegd dat tien van de twaalf juryleden blank waren en dat dit de reden was dat de blanke agenten werden vrijgesproken.

De meeste leerlingen zijn het met de kritiek eens. Met name de meiden vinden dat het geweld van de politie excessief was. Van de jongens is niet iedereen daarvan overtuigd.

We kijken opnieuw de film tot minuut 1:17. Leerlingen hebben nu een helder beeld bij de plaats en de tijd waarin hun leeftijdsgenoten in de film opgroeiden. 'Je zou daar maar wonen!' zegt er één. Dit lijkt het sentiment van de klas te zijn. De film speelt zich ongeveer twee jaar na deze periode af. Het geweld is niet meer zo openbaar, maar de opgelaaide rassenhaat is nog net zo hevig als toen.

We kijken de film nu verder tot 2:58. Ik bespreek de eerste zin uit het dagboek van Eva: 'In America a girl can be crowned a princess for her beauty and her grace. But an Aztec princess is chosen for her blood.' Wat bedoelt Eva hiermee? Ze vinden het moeilijk! Langzaam ontstaat het idee dat het in Amerika draait om het uiterlijk, maar dat in de cultuur van Eva het innerlijk belangrijk is. Ik vraag de leerlingen wat ze daarvan vinden. Er ontstaat een prachtig gesprekje (helaas in het Nederlands!)

over jongens, meiden, rokjes, lelijk zijn, mooi gevonden worden enzovoorts. Uiteindelijk blijken vooral de jongens toch de nadruk te leggen op het innerlijk. Dit lijkt een eyeopener voor sommige meiden!

Hierna bespreken we het vervolg van het fragment. Na de situatieschets van de stad tot 1:17 krijgen we nu inzicht in het gezin waarin Eva opgroeit. Als achtergrond bij het stukje over het opgenomen worden in een *gang* lezen we 'Diary 7' uit het boek.

4. De derde les

We gaan verder waar we de vorige keer gebleven zijn. We kijken tot 3:57. Dit fragment speelt zich af in het jaar 1994. Een belangrijke zin is: 'In Long Beach (stadswijk/voorstad van L.A.) it all comes down to what you look like.' Het gaat hier niet om uiterlijke schoonheid (denk aan de vorige les) maar puur om je huidskleur. Ik wijs de leerlingen op de zin: 'We kill each other over race, pride and respect.' Deze zin zal later in de film ook belangrijk blijken te zijn, maar het gaat me nu om iets anders. Daarom vraag ik de leerlingen wat nu eigenlijk het verschil is tussen de Amerikanen die op grond van iemands uiterlijk een vrouw tot een prinses maken of mensen die omwille van ras, trots en respect een ander kunnen doden. Leerlingen beseffen goed dat het in beide gevallen gaat om zaken die niet tot de kern van ons mens-zijn behoren, en dat ook het doden en de agressie zich richt op de buitenkant. Omdat de leerlingen reageren alsof ze zelf een stuk beter zijn dan deze mensen, verwijst ik even terug naar het begin van de eerste les, toen ze zelf niet veel anders reageerden toen ik de foto liet zien.

We kijken de video verder tot 6:24. Ik vraag aan de leerlingen of ze de beide karakters willen beschrijven middels kernwoor-

den. De sympathie ligt duidelijk bij de leerkracht, hoewel de leerlingen haar wel erg enthousiast vinden.

Om het verhaal goed te begrijpen, moeten de leerlingen weten wat 'voluntary integration' betekent. Het gaat er hier om dat de overheid scholen stimuleert om hun deuren te openen voor alle soorten leerlingen. De gedachte was dat wanneer leerlingen van verschillende etnische achtergronden bij elkaar in de klas zouden zitten, dit ervoor zou zorgen dat ze elkaar leerden begrijpen en dat dit uiteindelijk een middel zou zijn om de rassenhaat te verminderen. Jongeren kregen na een misdrijf vaak de keus tussen een celstraf of zich aanmelden op zo'n school. Individuele docenten (zoals de sectievoorzitter in de film) waren het hier vaak niet mee eens omdat goede leerlingen vaak vertrokken en de schoolgemiddelden erg daalden.

Ik vraag de leerlingen om een korte voorspelling te schrijven over de eerste lesdag van Erin Gruwell en deze daarna te bespreken met de buurman/buurvrouw. Hoe zal het gaan als deze leerlingen bij elkaar in de klas komen? We kijken tot 11:54. De situatie escaleert direct. Leerlingen vergelijken hun voorspelling met wat er is gebeurd en denken na over deze vraag. Ik laat een klein fragmentje nog een keer zien (7:11-7:21). Ik vraag de leerlingen om te kijken of ze iets opvalt op het plein, iets wat de lerares in ieder geval niet ziet!

De leerlingen komen er niet uit en dat is eigenlijk ook de bedoeling. Ik vraag de leerlingen om goed te kijken naar de afbeelding van de klas in de powerpointpresentatie. Wat is hier aan de hand? Leerlingen reageren direct. Er zijn verschillende groepen in de klas en waarschijnlijk zijn ze gebaseerd op afkomst. 'Doen wij dat ook?' vraag ik de leerlingen. Ze denken goed na en reageren niet meteen ontkennend. Denken ze terug aan de eigen reactie bij les 1? 'Niet op basis van huidskleur of afkomst', reageert een leerling. 'Waarop dan wel?' vraag ik. 'Kleding en

gewoon of je erbij hoort of niet.' 'Zitten hier leerlingen in de klas die er niet bij horen? Waar je het liefst met je rug naartoe zou gaan zitten?' Pijnlijke vraag ... de meesten kijken me niet aan. Als laatste vraag ik de leerlingen om samen te analyseren waarom het misgaat in de les in de film. Waardoor ontstaat de ruzie? Hier komen ze wel uit. De één zegt dat de ander dom is en deze reageert met een opmerking over de Nike schoenen van de ander die al twee jaar oud zouden zijn. Dit zijn beledigingen die op de persoon gericht zijn en die je in je eer aantasten: 'We kill for pride and respect ...'

5. De vierde les

Ik herinner de leerlingen aan de vraag over het schoolplein. Wat was daar aan de hand? Het volgende fragment laat dat zien. We kijken tot 14:13. Alles is verdeeld op basis van ras. We lezen ter verduidelijking 'Diary 2'.

Wat gaat er nu gebeuren? Welk probleem zag je in de video ontstaan? En welk probleem hoor je Eva beschrijven? Je kunt niet zomaar het gebied van een andere groep binnenkomen. Je moet eerst respect verdienen voordat dit kan. Wat is eigenlijk respect? Ik vraag leerlingen om maximaal twee woorden op te schrijven die voor hen van belang zijn bij respect. Daarna vraag ik aan tien leerlingen om op het bord te schrijven wat ze hebben opgeschreven. Er is overlap en de lijst is als volgt:

- Ouders
- Leraren
- Vrienden
- Ouderen
- Familie

- Knap
- Sterk
- Kerk
- Geld

Er zit een duidelijke tweedeling in de lijst. Sommige woorden beschrijven mensen in een bepaalde rol (ouders, leraren), andere woorden gaan over iets wat iemand heeft (geld, spieren). Nu komt er een pittig moment voor mijzelf. Ik vraag de klas: 'Respecteren jullie mij?'

Het is heel stil. De meesten kijken naar buiten of naar hun tafel. Dan gaat de hand van een meisje omhoog. 'Ja.'

Ik haal opgelucht adem. 'Waarom?'

'Omdat u onze docent bent.'

'Respecteer je alle docenten?'

Even is het stil, dan klinkt heel eerlijk: 'Nee, eigenlijk niet.'

'Wat maakt dan het verschil?'

'Hoe een docent doet. Of hij naar je luistert, bijvoorbeeld.'

Anderen beginnen nu te reageren. Het verschil zit hem vooral in de houding van ons docenten naar leerlingen toe. Wie zichzelf bloot durft geven, wie echt geïnteresseerd is in leerlingen, die verdient respect. Ze vragen het niet aan me, maar ik vraag het ineens aan mezelf. Respecteer ik mijn leerlingen echt? Ken ik ze? Verdien ik hun respect eigenlijk wel?

Terug naar de *Freedom writers*. 'Denk je, op basis van wat jullie net gezegd hebben, dat de leerlingen hun docent respecteren?' Daarvoor hebben ze haar nog iets te weinig gezien. Het thema komt later ook terug.

We kijken tot 17:10. Het conflict barst los en de realiteit dringt door bij de leerkracht. 'It's not exactly how I pictured it', zegt ze thuis tegen haar man. Ligt daar misschien de kern van het probleem? Dat ze nu een idee krijgt van de diepe haat die bij

sommige van haar leerlingen leeft ten opzichte van elkaar en zich realiseert dat ze tot nu toe in haar eigen wereldje geleefd heeft?

Opnieuw dringt de vraag zich op of ik mijn leerlingen eigenlijk wel ken. Of leef ik ook in mijn eigen 'picture'?

6. De vijfde les

Respect. We herhalen even wat we daarover gezegd hebben. Respecteert deze klas hun docent? We kijken tot 23:18. De leerlingen reageren op het lesidee van Mrs. Gruwell om rapmuziek te draaien in de klas en er zo voor te zorgen dat de leerlingen geïnteresseerd raken in poëzie. Ze sabelen dit genadeloos neer. Zo verdien je kennelijk geen respect. Ik vraag ze om als huiswerk voor de volgende keer een lesidee te schrijven voor Mrs. Gruwell waarmee ze wél respect zou kunnen krijgen.

We kijken verder tot 24:19. Ik vraag de leerlingen van tevoren om goed op te letten op wat de functie is van dit stukje film. Directe reactie: 'Ze zijn eigenlijk hetzelfde!' Prachtig! *Spot on!* We kijken verder tot 27:23. Het conflict verscherpt zich. Ik laat het twee keer zien, zodat de leerlingen heel helder hebben wat het probleem is voor Eva. Zij heeft als enige gezien dat haar vriend Taco de schutter is. De jongen die is opgepakt, Grant Rice, is dus onschuldig opgepakt. Maar ze moet voor haar eigen mensen kiezen, dat heeft ze haar hele leven al gehoord en daarom heeft ze tijdens het verhoor gelogen. Dit lijken de leerlingen goed te begrijpen. Tegen je vriend ingaan, ook al heeft hij iets verkeerd gedaan, is eigenlijk onmogelijk. Als ik uitleg dat Grant Rice de doodstraf zal krijgen als hij echt schuldig wordt bevonden, worden ze wat stiller, maar als ze zich realiseren dat ditzelfde lot Taco boven zijn hoofd hangt als

Eva de waarheid zou spreken, kiest een heel aantal leerlingen haar kant.

Dit is zorgelijk! Misschien dat logica ons kan helpen?

'Welk leven is meer waard? Het leven van je vriend of dat van je zogenaamde (!) vijand?'

Met tegenzin: 'Evenveel waard.'

'Wat is beter? Liegen of de waarheid spreken?'

Met nog meer tegenzin, ze voelen het al aankomen: 'De waarheid spreken.'

'Dus?'

Ze accepteren het niet. Je familie en je vrienden zijn belangrijker dan je vijanden.

Nog een poging: 'Wie is in dit fragment de moordenaar?'

'Taco.'

'Als straks Grant Rice onschuldig de doodstraf krijgt, wie is hier dan verantwoordelijk voor?'

'De regering!' roept er één, maar hij wordt onmiddellijk gecorrigeerd met: 'Eva natuurlijk!'

'Als Eva de waarheid spreekt en Taco krijgt de doodstraf, is ze daar dan ook schuldig aan?'

Dit is lastig, sommigen vinden van wel, anderen van niet, uiteindelijk vind de meerderheid dat ze daar geen echte schuld aan heeft, niet hetzelfde als bij Grant Rice.

Ik concludeer: 'Dus, als Eva blijft liegen en inderdaad voor haar familie kiest, is ze straks niet alleen een leugenaar, maar ook een moordenaar!'

Ja, nu moeten ze wel, maar 't is nog niet van harte bij een aantal. Die verbondenheid aan vrienden zit diep. Ik weet even niet zeker of dit iets goeds of iets kwaads is.

7. De zesde les

Het huiswerk levert niets opzienbarends op. De lesideeën bleken makkelijker af te kraken dan te verzinnen. Ik laat leerlingen een afbeelding zien en vraag of ze weten wat dit is. Het historisch besef lijkt niet heel groot, want het duurt even en we zijn een paar hintjes verder als iemand ineens roept: 'Een Jood!' Dan valt het kwartje. Het is inderdaad een afbeelding uit nazi-Duitsland. Het was de propagandaposter voor de film *Der ewige Jude* waarin het jodendom meer dan een uur lang wordt zwartgemaakt. Deze film en de daarbij behorende poster waren belangrijke middelen om het beeld dat de Duitse bevolking van Joden had te vormen.

Ik vertel de leerlingen dat ze dit beeld goed helder in hun hoofd moeten houden bij het volgende fragment. We kijken tot 28:54. Ik vraag de leerlingen om te tekenen wat ze denken dat er op het blaadje staat.

We kijken verder tot 29:05. De meesten hadden het heel goed door! Het is inderdaad een spotprent die de uiterlijke kenmerken van Jamal op de hak neemt, waarbij vooral de lippen overdreven groot en dik zijn gemaakt. Dit is het kantelpunt van de film. Wat gaat er nu gebeuren? Wat gaat de lerares doen? Ik heb het hierover met de leerlingen en daarna lezen we een dagboekstukje van Mrs. Gruwell zelf waarin ze dit beschrijft. Ze is vol woede en confronteert de leerlingen met de Holocaust, waarbij volgens haar precies hetzelfde is gebeurd. Eerst creëer je een minderwaardig beeld van de mensen die je weg wilt hebben en daarna volgt haast automatisch het uitroeien zelf! In haar dagboek heet de leerling die dit treft overigens geen Jamal maar Sharaud.

We kijken verder tot 31:46. De lerares trekt de vergelijking met de Holocaust. Haar klas gaat de confrontatie aan. Dit is een

kernmoment in de film, nu komt er eindelijk een barst in het laagje bitterheid, waardoor ze een blik naar binnen kan werpen. We kijken verder. Vanaf 32:29 is er de confrontatie tussen Eva en [invullen] Dit geeft een antwoord op de vraag hoe het zit met het respect waar we het over hadden in les 4. In 32:54 zegt Mrs. Gruwell: 'To get respect, you have to give it.'

8. Tot slot

Dit is 'food for thought'. Er zijn weinig reacties, maar er wordt diep nagedacht. Iedereen lijkt zich af te vragen op welke manier er naar hen gekeken wordt. En naar mij als docent. De vragen die gesteld worden aan Mrs. Gruwell zijn relevant. Omdat zij niets van zichzelf gegeven heeft, omdat ze haar niet kennen, respecteren ze haar niet. Misschien is ze wel een leugenaar of slecht. In de film komen de leerlingen langzamerhand steeds dichterbij elkaar. Allerlei lessen, maar met name het dagboek van Anne Frank, doorbreken de muren die ze hadden opgetrokken tussen zichzelf en de ander en aan het eind zijn ze een hechte eenheid en gaan ze niet alleen beter met elkaar om, maar presteren ze ook veel beter.

Ik vraag de leerlingen aan het einde van de film of ze iets gemist hebben in het verhaal. Twee vingers schieten omhoog alsof deze leerlingen erop hebben zitten wachten. Ik wijs een meisje aan. Ze zegt: 'God was er niet in.' Het is meteen helemaal stil. Een paar kijken verrast om naar haar. Ik vraag haar om uit te leggen wat ze bedoelt. Ze zegt: 'Nou, waarom zouden de leerlingen eigenlijk luisteren naar mevrouw Gruwell? Waarom zouden ze zich anders gaan gedragen, omdat zij dat beter vindt? Het lijkt nu dat ze zich anders gaan gedragen omdat dat gewoon beter is voor henzelf.'

Een paar anderen beginnen begrijpend te knikken. Ik vraag de jongen die net ook zijn vinger opstak om commentaar. Hij aarzelt even en dan zegt hij: 'Ik moest bij het kijken ineens aan iets denken. Ik had vroeger altijd ruzie met mijn zus. Toen we een keer weer heel erg hadden zitten klieren aan tafel, ging mijn vader lezen. Toen las hij Psalm 133 over dat God het zegent als je als broeders samenwoont.' Even is het stil, dan zegt hij: 'En toen moest mijn moeder huilen.' En dan is het pas echt stil in de klas.

Na een poosje vraag ik de leerlingen hoe het kan dat ondanks het ontbreken van deze hogere laag het toch zo veel beter is gegaan met de leerlingen in de klas. Maakt het dan toch eigenlijk niet uit? Er is twijfel te zien en ook instemming. Er komt niet echt reactie. Ik probeer uit te leggen hoe ik het zie. God houdt zich aan Zijn eigen regels. Als mensen als broeders gaan samenleven, dan geeft Hij Zijn zegen omdat dat beloofd is. Of wij dat nu geloven of niet. Het geloof voegt een extra dimensie toe aan de werkelijkheid omdat het ons de mogelijkheid geeft tot echte dankbaarheid én de weg opent naar nog veel meer en grotere zegeningen.

Dit is lastig ...

Tot slot lezen we een klein stukje uit Mattheüs 25. Vers 34 tot en met 40. Het omgaan met de vreemdeling blijkt in Gods Koninkrijk essentieel te zijn. En ik vraag het de leerlingen en mezelf: 'Hoeveel vreemdelingen hebben wij al onderdak gegeven? Hoe vaak hebben wij God zelf al weggestuurd? Wie weet komt Hij morgen tot ons in de gedaante van een Marokkaan ...'